

70. Keskiviikkona 29 päivänä toukokuuta 1996

kello 21.10

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi rahalain muuttamisesta 1985

Hallituksen esitys 9/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 5/1996 vp

Ensimmäinen käsittely

2) Hallituksen esitys laeiksi maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetun lain ja yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain muuttamisesta 1988

Hallituksen esitys 64/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 7/1996 vp

3) Hallituksen esitys laiksi Helsingin yliopistosta annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 50/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 2/1996 vp

4) Hallituksen esitys laiksi eräistä henkilöiden asemaa koskevista järjestelyistä yksityistettäessä opetusministeriön hallinnonalaan kuuluvia ammatillisia oppilaitoksia ja muodostettaessa yksityisiä ammattikorkeakouluja 1989

Hallituksen esitys 84/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 11/1996 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi rahalain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 9/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 5/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 5. Ensin sallitaan asiaa yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Aivan ensimmäisen käsittelyn lopulla tuli esille käsittelyjärjestyskysymys, ja siinä eräänä perusteenä sille, että asiaa ei tarvitsisi käsitellä vaikeutussa järjestyksessä, oli se, että ermistä voidaan erota. Keskustelussa on, sikäli kuin minä olen puheenvuoroja kuunnellut, jäänyt hieman puutteelliseksi sen selvittely, mikä on eroamisen mahdollisuus. Asiasta ei todennäköisesti ole olemassa mitään sääntöjä, vaan jos toiset hyväksyvät jonkun maan eronpyynnön, se on mahdollista. Toivoisin, että joku, mahdollisesti ed. Nikula, joka juuri näkyy pyytäneen puheenvuoron, joko nyt tai asian kolmannessa käsittelyssä pystyisi vähän selvittämään eroamisen mahdollisuutta. Se on kuitenkin eräs oleellinen osa harkittaessa, pitääkö eroamisen tapahtua perustuslain säätämisjärjestyksessä vai sellaisessa järjestyksessä, kuin nyt hyväksymisperusteisessa mietinnössä tarkoitetaan.

Ei ole tullut selväksi, minkälainen irtisanomis-tai eroamissääntö erm-jäsenyydessä on. Siihen toivoisin selvitystä joko tänään tai asian kolman-nessa käsittelyssä.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Eroamis-tai irtatumismahdollisuus on selvitetty perustus-lakivaliokunnassa. Se edellyttää ermiin kuulu-vien maiden yhteistä näkemystä. Tarkkaa tietoa siitä, mikä se prosessi on, ei ole. Mutta kun kaksi tai kolme maata on jo irtautunut ermistä, tiedet-ään, että tällainen on mahdollista. Yksi vaihto-ehdo on se, että jokin erm-valuutta joutuu niin vahvan hyökkäyksen kohteeksi, että itse asiassa ermiin kuuluvat maat, joilla on velvollisuus rajat-tomasti puolustaa jonkin jäsenmaan valuuttaa, suosittelevat jopa eroamista. Eroamismahdolli-suus on täysin reaalinen, ja kuten sanoin, se on käytännössä myös toteutunut eräiden maiden kohdalla.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin todistanut lähes sa-moilla sanoilla. Aivan lähimenneisyydessä on nähty, että valuuttojen turbulenssissa jotkut maat ovat pitäneet tarpeellisenä irtautua ermis-tä. Ermistä on mahdollisuus irtautua, eikä er-min jäsenmaiden ole mitään mieltä eikä tarkoi-tuksenmukaista myöskään pyrkiä pakottamaan ketään olemaan jäsenenä. Päinvastoin, ermillä-hän pyritään vakauteen, joten maa, joka ei ky-kene siinä järjestelmässä olemaan, on tietysti päästettävä irti. Tämä perustelu on myös hyvin looginen.

Kuten sanottu, asiasta on ihan lähimenneisyy-destä näyttöä, että ermistä on irtauduttu, ja sään-nöksiä ei ole sen jälkeen muutettu.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Haluan kuitenkin todeta, että tässä liikutaan nyt samanlaisten kysymysten ää-rellä kuin Euroopan unionin jäsenyyden suhteen. Sielläkään ei sellaisenaan ole mitään irtisanomis-pykälää, mutta jos muut suostuvat siihen, totta kai maa voi erota Euroopan unionista. Tämä on siis täysin tahdonvaltainen asia. Joku merkittävä suuri maa, kuten Englanti ja Italia — tässä ta-pauksessa muistaakseni nämä maat ovat niitä, jotka ovat eronneet tästä järjestelmästä — tieten-kin voi sen tehdä, mutta jos jotakuta maata ei haluta laskea pois, se on toinen asia.

Tässä ollaan samassa tilanteessa kuin EU-jä-senyydenkin suhteen. Ei ole mitään sääntöjä, mutta jos kaikki hyväksyvät, että lähdet kävele-

mään, niin sillä siisti. Koettakaa nyt todistaa tämän asian olevan toisin. Tässä vaiheessa ollaan ainakin tässä systeemissä.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talousvaliokunnalle annetun selvityksen mukaan ermistä on mahdollisuus ir-rotta jopa yksipuolisella ilmoituksella. Se on myös kirjattu mietintöön sillä tavoin. En tiedä, mistä syystä perustuslakivaliokunta on saanut toisenlaisen tulkinnan, mutta käytäntö joka ta-pauksessa osoittaa, että irtoaminen on mahdol-lista, ja myös käytännön ... (Ed. Kemppainen: Seurauksin!) — Seuraukset ovat tietysti juuri ne samat, jotka kyseistä maata kohtaavat, erilaiset taloudelliset vaikeudet, jos niiden valuutta ei täs-sä järjestelmässä kestä.

Mutta kuten sanottu, minusta tämä ei voi olla nyt sellainen kysymys, jota ei olisi selvitetty, ar-voisa puhemies, joten siihen vetoaminen käsitte-lyn tässä vaiheessa on mielestäni kyllä varsin outoa.

Ed. S m e d s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talousvaliokunnan puheenjohtaja ed. Hämäläinen on aivan oikeassa, kun hän viittaa siihen, että yksipuolisella päätökselläkin eräät maat ovat ermistä eronneet. Minusta on kuiten-kin huomionarvoista se, että eroamiset tapahtui-vat vuonna 1992, jolloin Eurooppa oli aikamoi-nessa valuuttamyllerryksessä. Talousvaliokunta itse asiassa hieman alkuperäistä lausuntoa tältä osin tarkensi, nimenomaan halusi viitata näihin poikkeuksellisiin olosuhteisiin, jotka vuonna 1992 vallitsivat.

Tämä ei kuitenkaan sulje pois sitä, etteikö minunkin näkemykseni mukaan ermistä ole mahdollisuus erota. Uskon, että se tulevaisuu-dessä kuitenkin pikemminkin tapahtuu suurin piirtein samanlaisen prosessin jälkeen, millä er-miin on liityttykin, eli käydään neuvottelut raha-poliittisen komitean kanssa, keskuspankkien pääjohtajien kanssa ja Euroopan valtiovarainmi-nistereiden kanssa. Miten näissä neuvotteluissa käy, sitä emme pysty ennakoimaan. Painaako pienen Suomen näkökulma laajempien euroop-palaisten katsantokantojen rinnalla kuinka pal-jon, se mahdollisesti jää nähtäväksi.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minusta ermistä eroaminen on turha keskustelu samalla tavalla kuin se, onko meillä mahdollisuus devalvoida. Sehän on vas-taava tilanne. Minusta pitäisi tehdä päätös, että

ermiin ei pitä liittyä, koska siinä on se sama riski. Jos sieltä pakosta ja kriisitilanteessa joudutaan eroamaan, haittavaikutukset koituvat nimenomaan Suomen kansantalouden haitaksi. Jos erotaan suunnitelmallisesti ja halutaan devalvoida, varmasti siitä rangaistaan. Eli minusta tämä keskustelu on vasta sen jälkeinen keskustelu, jos niin tyhmästi on tehty, että mennään liittymään ermiin.

Ed. T i u s a n e n : Kunnioitettu puhemies! Edellisessä vaiheessa, ensimmäisen käsittelyn yhteydessä, ed. Hassi jo viittasi siihen valtiovarainministeri Niinistön lausumaan tänään täällä, jossa tämä totesi, että talouspoliittinen ministerivaliokunta on jo viime kesäkuussa, niin kuin varsin hyvin tiedetään, linjannut hallituksen Emu-kannanoton niin, että Suomen tulisi pyrkiä ensimmäisten joukossa Emun kolmannen vaiheeseen. Ed. Hassi kyseli tämän kannanoton perään ja kertoi, ettei hän ole saanut sitä käyttöönsä. Itse painottaisin myös tätä samaa asiaa, asian ikään kuin keskustelemista, avoimuutta tässä asiassa ja nimenomaan sen tarkistamista, miten on parlamentin luottamusta nauttivan hallituksen sisällä Emu-kannanottoa linjattu.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä nyt pyritään ilmeisesti saamaan lyhyessä ajassa ratkaisu kaikkiin mahdollisiin tilanteisiin, jotka epävarmassa tulevaisuudessa konsanaan voisivat olla. Haluan kuitenkin todeta, että siinä tapauksessa, että joku maa on valuuttansa ermiin kytkeny, eroaminenhan ei tietenkään tule tarpeelliseksi eikä ajankohtaiseksi, jos kaikki sujuu hyvin ja minkäänlaisia paineita valuuttakursseja kohtaan ei ole. Näin ollen kaikki tällaiset eroamisuhat tai tarpeet pyrkii järjestelmästä eroon realisoituvat vain siinä tapauksessa, että paineet valuuttaa kohtaan käyvät niin sietämättömiksi, että järjestelmässä ei kyetä pysymään.

Niin kuin keskustelussa on aikaisemminkin todettu, kellään ei ole tällä hetkellä sellaisia ratkaisun avaimia, sellaista yleistä viisautta, jolla voidaan vuorenvarmasti kaikkiin mahdollisiin tilanteisiin ennakolta tietää vastaus. Ei myöskään pystytä varmuudella vastaamaan kaikkiin niihin riskeihin, joita erilaiset ratkaisut sisältävät. Valiokunta sen vuoksi pyrki mahdollisimman huolellisesti myös kirjaamaan ne arviot, joita eri tilanteissa ja eri ratkaisuvaihtoehdoissa voidaan kuvitella syntyvän. Jos huolellisesti lukee

valiokunnan mietinnön, siinä on myöskin todettu se, että riskejä on molemmissa vaihtoehtoissa, sekä siinä, että ermiin kytkeydytään, että siinä, että ermistä jättäytytään ulos, ja saman tyyppisesti nämä riskit voivat ilmetä nimenomaan valuuttakurssia kohtaan tulevana paineina.

Ed. K u o s m a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Viime aikoina tapahtunut Suomen talouskasvun huomattava hidastuminen vaikeuttaa myös nopeaa erm-kytkentää. Markan ulkoinen arvo on heikentynyt viime syksyn korkeista lukemista jo yli 6 prosenttia. Erm-kytkennän suorittaminen tilanteessa, jossa markka edelleen heikkenee, olisi varsin vaikeaa korkotason kannalta. Suomen painiskellessa suurtyöttömyyden kourissa markan vaihteluvälin julkaiseminen antaisi keinottelijoille mahdollisuuden testata kurssin pitävyyttä. Jos markkaa vastaan kohdistuisi ulkopuolisten taholta hyökkäyksiä, joutuisi Suomi nostamaan korkoja, ja tästä seuraisi, että työttömyys edelleen lisääntyisi ja budjettilijäämä kasvaisi. Näin ollen julkisen talouden tasapaino on mielestäni erittäin tärkeä Emu-kriteeri. Tämän takia on mahdollista, että väärään aikaan tehty erm-kytkentä voi vaarantaa Emu-kytkentää.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Minä en nyt missään tapauksessa, jos sallitaan sanoa, piruuttani jatka keskustelua mutta sen verran haluan todeta vielä, että keskustelun aikana, jota nyt on käyty, heikoilla on suomalainen lainsäädäntö, jos sen paremmin perustuslakivaliokunta kuin talousvaliokuntakaan ei tiedä hölkkäsen pölähtävää siitä, onko meillä mahdollisuus erota ja millä seurauksilla ja minkä mekanismin kautta ermistä, vaikka siihen on nimenomaan säätämistä järjestystä ratkaistaessa vedottu sekä myös sitä vastaan tehdyissä vastalauseissa. En olisi uskonutkaan, että täällä ollaan niin tietämättömiä, kun on näin suuresta ratkaisusta kysymys. Sen enempää talousvaliokunnan puheenjohtaja kuin paikalla olevat perustuslakivaliokunnan jäsenet eivät tiedä yhtään mitään siitä, voidaanko erota ja millä sanktioilla ja minkä prosessin kautta. Heikkoa on, eikö totta? Voidaan olla samaa mieltä.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! En olisi uskonut, että niin ahkera ja tunnollinen kansanedustaja kuin ed. Aittoniemi ei ole lukenut valiokuntamietintöjä näin tärkeässä asiassa. Siellä on todettu, että mahdollisuus eroamiseen on ja että

se tapahtuu siinä kokouksessa, jossa kaikki erimieliset asiat ovat mukana. Niin kuin talousvaliokunnan puheenjohtaja on todennut, tämä on toteutunut käytännössä eikä ole tiedossa muita sanktioita kuin että ne valuutat, jotka ovat erimielisiä, voimakkaan paineen takia ovat päässeet kellumaan, käytännössä devalvoitumaan.

Ed. Johannes Koskinen: Arvoisa puhemies! Tosiaankin ed. Aittoniemi lienee käyttänyt senkin ajan puheenvuoroihin, kun olisi voinut tutustua mietintöihin. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan aivan selvästi, että "valtion mahdollisuus irtautua erimielisistä on todellinen, käytettävissä oleva vaihtoehto". Niin kuin keskustelussa on moneen kertaan myös ed. Aittoniemelle todistettu, tästä on vielä kolme verifioitua esimerkkiä. Ilman mitään sen kummempia sanktioita valtiot ovat voineet irtautua. Muistuttaisin myös siitä, että nythän puhutaan hypoteettisesta vaihtoehdosta. Erimielisyys on mahdollisuuksien skaalassa, jota lainmuutos avaa, pieni, asteen suuruinen siivu. Se on ehkä mahdollinen ja todennäköinenkin jossakin vaiheessa, mutta ei sen varalta koko suhtautumista lainmuutokseen pitäisi ratkaista.

Ed. Hämäläinen: Arvoisa puhemies! Talousvaliokunnassa arvelimme, kun mietintöä teimme, että kun nämä järjestelmät ovat meille suomalaisille varsin outoja, saattaa syntyä keskustelu, jossa joudumme todistelemaan toisillemme erilaisten järjestelmien ominaisuuksia. Siinä mielessä halusimme kirjoittaa mietintöön hyvin pitkän kappaleen eurooppalaisten järjestelmien taustoista. Mutta kuvittelimme silloin tietysti kirjoittaessamme, että ne, jotka ovat näistä asioista kiinnostuneita, olisivat myös vaivautuneet lukemaan. Nyt olen hyvin pettynyt, kun huomaan, että lukemiseen ei ole kuitenkaan ollut aikaa siitä huolimatta, että keskuskanslia myöskään, mistä erinomainen kiitos, ei kiirehtinyt asiaa eiliseen käsittelyyn, vaan pöydällepanon jälkeen annettiin edustajille aikaa paneutua asiaan ja lukea kaikessa rauhassa myös mietintöä. Minusta tämä on tyylikkäästi tuotu salissa esille.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Äsken puhuneitten huomautukset ed. Aittoniemelle läksyn lukemattomuudesta ovat ihan oikeat, ja varmasti talousvaliokunnan mietinnössä oleva lausuma on totta. Siitä ei pääse mihinkään. On

vain sillä tavalla, että olennaisempi kysymys tässä on se, että kyseistä operaatiota ei pidä tehdä sillä tavalla, että se johtaa tähän tilanteeseen. Toisin sanoen siinä varmasti häviää tässä tilanteessa, jossa eräät haluavat luoda Emun kolmannen vaiheen todellisuudeksi parin vuoden päästä. Siihen saumaan ei pidä lähteä seikkailemaan. Sen sijaan varmempaa mitä todennäköisimmin on, pitää itsensä ns. Emu-kunnossa parhaalla mahdollisella tavalla, koska kuten keskustelussa olemme todenneet, konvergenssikriteereistä on tullut selvästi poliittisia, ja se on ratkaisevaa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4, 5 ja 15 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys laeiksi maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetun lain ja yhdyksuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 64/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 7/1996 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 7.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi Helsingin yliopistosta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 50/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 2/1996 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi eräistä henkilöstön asemaa koskevista järjestelyistä yksityistettäessä opetusministeriön hallinnonalaan kuuluvia ammatillisia oppilaitoksia ja muodostettaessa yksityisiä ammattikorkeakouluja

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 84/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 11/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna torstaina kello 19, ajankohtaiskeskustelu huomenna kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 21.29.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

